

UNDERDÅNIGT UTLÅTANDE,

AFGIFVET DEN 22 FEBRUARI 1875

AF

ARMÉFÖRVALTNINGEN, FÖRVALTNINGEN AF SJÖÄRENDENA, KAMMARKOLLEGIUM OCH STATSKONTORET

ÖFVER

KAMMARRÅDET A. ANDERSONS BETÄNKANDE ANGÅENDE SÄTTET OCH
VILKOREN FÖR GRUNDSKATTERNAS SAMT RUSTNINGS- OCH ROTE-
RINGSBESVÄRENS AFSKRIENING.

STOCKHOLM,
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG,
1875.

Stormächtigste, Allernådigste Konung!

Sedan 1873 års Riksdag, med anledning af åtskilliga hos Riksdagen väckta förslag dels om grundskatternas aflösning eller afskrifning och dels om lindringar i eller afskaffande af indelningsverket, uti skrifvelse den 24 Maj samma år, enär, enligt Riksdagens åsigt, hvarför flera skäl i skrifvelsen anföras, ej mindre en successiv afskrifning af grundskatterna borde ega rum, dock under en längre följd af år, hvarigenom

ersättning för de förluster, statsverket genom afskrifningen småningom komme att vidkännas, genom tillökning i inkomster säkrare kunde beredas, än äfven, under förutsättning, att en ny organisation af landets försvarsväsende, grundad på en vidsträcktare tillämpning af den allmänna värneplikten, blefve af statsmagterna antagen, rustnings- och roteringsbesvärerna, hvilka stode i nära sammanhang med frågan om grundskatternas bibehållande eller upphörande, småningom eftergifvas, hos Eders Kongl. Maj:t anhållit, det täcktes Eders Kongl. Maj:t, under berörda förutsättning, i sammanhang med förslag till försvarsväsendets nya organisation, i nåder föreslå stadganden, genom hvilka, efter en allmän måttstock af tre procent årlig afskrifning, ej mindre rustnings- och roteringsbesvärerna med deraf härflytande kostnader komme att efter hand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upphöra, mot det att jordbruksfastighet åsattes bevillning efter för all annan fastighet gällande grunder, dock så att förhöjningen i jordbruksfastighetsbevillning icke inträdde förr än motsvarande lindring i skattebördorna blifvit vidtagen, samt, i följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppdrag, kammarrådet och riddaren A. Anderson till Kongl. finansdepartementet afgifvit betänkande och förslag, huruledes afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna, som sålunda blifvit af Riksdagen ifrågasatt, borde ske, äfvensom beträffande de åtgärder i öfrigt, som deraf föranleddes, har Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 23 Oktober sistlidet år anbefallt arméförvaltningen, förvaltningen af sjöärendena, kammarkollegium och statskontoret att öfver berörde betänkande och förslag gemensamt underdånigt utlåtande afgifva.

Efter det dels redogörelse lemnats för i jordeboken förekommande räntors och kronotiondes, äfvensom frälseräntors uppkomst och beskaffenhet, dels ock, under åberopande i öfrigt, beträffande uppkomsten af och förhållandet med rustnings- och roteringsbesvärerna af den utredning, som af särskildt i nåder tillförordnade komiterade blifvit meddelad uti underdåniga betänkanden, angående soldathållet af den 27 Maj 1868 och angående båtsmanshållet af den 10 December 1870, omförmäls åtskilliga med dessa besvär sammanhang egande omständigheter, hvilka med afseende på den ifrågasatta afskrifningen af samma besvär ansetts vara förtjente af uppmärksamhet, jemte de förändringar i fråga om rustning och rotering, som efter berörde betänkandens afgifvande inträffat, har, under förutsättning af ej mindre antagandet af en betryggande härordning och dess befastande genom grundlagsbestämmelse, motsvarande hvad nu i afseende på indelningsverket finnes stadgadt, än ock dels af en utaf Konung och Riksdag godkänd lag rörande i angifven syftning

förändrade grunder för bevillingens utgörande, dels ock af deraf för-
anledda förändringar i kommunallagarne, hvarom allt det icke torde
tillkomma kollegierne att sig yttra, beträffande grundskatternas samt
rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning uti betänkandet föreslagits,
bland annat, hvarvid kollegierne icke haft något att erinra, följande:

A) **Beträffande grundskatternas afskrifning.**

1) Ränta och kronotionde å hemman eller lägenhet sammanföras i
jordebok och räkenskaper till en summa under benämning grundskatt.

En sådan sammanföring af ränta och kronotionde finna äfven kol-
legierne lämplig, men innan den sker, böra de dagsverksräntor, som af
vissa hemman och lägenheter i Skåne ännu till kronan utgå på grund
af Kongl. brefvet den 22 Mars 1814, hvilket numera gäller för alla till
Fläinge och Dalby kungsgårdar f. d. arbetsskyldiga hemman, samt
Kongl. brefven den 15 Mars och 11 Oktober 1861, omsättas till pen-
ningar efter medium af 1864—1873 årens markegångspris eller annat
skäligt pris å dagsverken.

2) Grundskatt å jord af skatte- eller frälsenatur, — med undantag
för sådan efter år 1809 kronan afhänd fast egendom, hvilken näst före
öfverlåtelsen icke varit under stadgad åborätt upplåten —, äfvensom kro-
nan behållen grundskatt å ecklesiastika boställen samt å hemman eller
lägenheter, hvilka innehafvas af enskildt verk, menighet eller inrättning,
afskrifves på sätt nedan sägs; varande såsom skäl för undantaget, hvil-
ket afser räntorne å *a)* rekognitionsskogshemman, *b)* skogar, försålda
enligt Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 13 Juni 1818, *c)*
skogslotter, försålda enligt kammarkollegii cirkulärbref den 14 April
1824, *d)* jagbackar, *e)* vid afvittring uppkomna öfverloppsmarker i
rikets norra län, *f)* utmarken på Öland, *g)* fisken och *h)* egendomar, som
jemlikt särskilda Kongl. beslut blifvit till enskilde försålda, jemte den
kronotionde, som är åsatt de under *a)* och *h)* upptagna egendomar, an-
fördt: att, så vidt desamma blifvit å auktion till den högstbjudande för-
sålda, de åsatta räntorne, äfvensom kronotionden, der sådan varit på-
förd, uppenbarligen måst i icke ringa grad nedtrycka köpeskillings-
beloppet; att eganderätten till en del af dessa egendomar kommit i en-
skildes ego utan någon köpeskillning, med förbindelse allenast att erlagga
åsatta utskylder, samt att, oberäknadt den till belopp af 6 års räntor
efter kronovärde erlagda skatteköpeskillingen för rekognitionsskogs-
hemmanen, dessa hemmans räntor, hvilka tillkommit i stället för den
stubböresafgift eller det arrende, som förut erlagts för nyttjanderätten

till de skogar, hvaraf hemmanen blifvit bildade, jemte den till beloppet alltid obetydliga kronotionden af samma hemman numera, sedan jernverkens skyldighet att erlägga tackjernstionde upphört, utgör den enda ersättning staten åtnjuter för de betydande skogar, som blifvit jernverken under eganderätt upplåtna.

Härvid få kollegierne underdånigst erinra: att all kronotionden och vissa andelar af räntorne å rekognitionsskogshemmanen äro åsatta för torp och odlingar å f. d. rekognitionsskogarne och böra af samma skäl som skatteköpta nybyggens grundskatt afskrifvas; att, om afskrifning af vanliga skatteförsälda kronohemmans grundskatt, emot köpeaftalet, medgifves, det icke är oskäligt, att grundskatten å rekognitionsskogshemmanen, hvilkas egovälde före skatteköpet innehades, såsom i betänkandet angifves, med lika ständig besittningsrätt som den till åboer upplåtna kronojorden, äfven afskrifves; att, ehuru köpeskillingarne för de å auktion till den högstbjudande försälda kronolägenheter nedtryckts af lägenheternas räntor, de dock i det hela varit vida högre än de ringa skatteköpeskillingar, kronolägenheternas åboer erlägga; att de skäl, som i Riksdagens ofvanomförmälda skrifvelse anförts för behöfligheten af grundskatternas afskrifning, äfven kunna anföras för afskrifning af de antagligen högt uppdrifna räntorne å kronoegendomar, som utan någon köpeskillning afyttrats åt dem, hvilka vid auktion stadnat för högsta ränteanbudet, helst sedan dessa egendomar numera, åtminstone till större delen, öfvergått från invoparne till andra egare; att, hvad särskildt angår den utmarksskatt, som af hemmanen på Öland utgöres, densamma redan blifvit, enligt 17 mom. i kammarkollegii kungörelse den 27 Oktober 1856, angående upprättande af nya jordeböcker, tillagd hemmanens räntor, likasom hvarje utmarkslott blifvit alldeles införlifvad med det hemman, den tillfallit, vid hvilket förhållande skattens särskilda upptagande i jordeboken, som blefve nödigt, om den icke finge i likhet med vanliga skattelägenheters räntor afskrifvas, icke skulle vara lämpligt; att, derest ifrågavarande skatteegendomars grundskatt undantages från afskrifning, aflösning af densamma, såsom i betänkandet föreslås, torde böra medgifvas, men hvilken, såsom kammarkollegium och statskontoret i sitt underdåniga utlåtande den 12 Oktober 1867, om grundskatternas aflösning, anmärkt, skulle vid tillämpningen möta svårigheter; att en sådan rättighet efter all sannolikhet icke skulle, så framt ej lösesumman sattes mycket lågt, begagnas af egarne till en mängd små lägenheter, hvilkas räntor komme att kvarstå i jordeboken, sedan andra räntor försvunnit; samt slutligen att, om all skattejord skall, såsom i betänkandet tillstyrkes, åsättas bevillning efter samma grunder, den äfven bör åtnjuta lika lindring i skattebördor. I öfrigt få kollegierne

anmärka, att såsom ett särskildt slag af hithörande egendomar bort i betänkandet upptagas de andelar af kronans parker och allmänningar, som, i enlighet med kammarkollegii ofvanberörde cirkulärbref den 14 April 1824 blifvit försålda till hemman, hvilka derå begagnat skog eller mulbete, samt att äfven *före* år 1809 åtskilliga fastigheter, som icke varit under åborätt upplåtna, blifvit kronan afhände.

3) Afskrifningen verkställes på det sätt, att första året eftergifvas tio procent och sedermera hvar annat år fem procent af grundskattens ursprungliga belopp, med undantag för grundskatt under eller till belopp af fem kronor, hvilken oafkortadt utgöres under de första 14 åren af afskrifningstiden eller till och med år 1890 och derefter helt och hållet upphör.

Mot denna allmänna måttstock för afskrifningen, som nära öfverensstämmer med den af Riksdagen föreslagna, men medför större lättnad vid tillämpningen, hafva kollegierne icke något att anmärka; ej heller mot undantaget för grundskatt, som icke öfverstiger 5 kronor, så vida äfven den under åborätt upplåtna kronojordens grundskatt, hvarom kollegierne längre fram skola sig vidare yttra, får afskrifvas. I motsatt fall skulle vid skatteförsäljning af kronoandelen utaf en lägenhet, som i öfrigt är af skattenatur, denna andel icke kunna tilläggas skatteandelen, om denna senares grundskatt vid afskrifningstidens början icke öfverstigit fem kronor, enär de särskilda andelarnes grundskatt skulle på olika sätt afskrifvas, hvarigenom uppkomme oreda i jordeboken. Någon föreskrift erfordrades dessutom, huru förfaras borde vid afskrifning af den ränta å en skatteförsåld hemmans- eller lägenhetsdel, som vore så ringa, att den icke kunde med vissa procent successivt afskrifvas. Uti nya jordeboken är för hemman och lägenhet af dels skatte, dels kronatur hela räntan och kronotionden vid skatteandelen upptagen.

4) Den vissa embets- eller tjänstemän samt deras arfvingar nu åliggande skyldighet att från och med månaden näst efter den, hvarunder embets- eller tjänsteman afgår från innehafvande tjänst, hvarmed förmånen af boställe är förenad, och intill den 1 Januari det år, bostället afträdes, utbetala boställsräntan (hvars uteslutande ur jordebok och räkenskaper är förut i betänkandet föreslaget) upphäfves och i stället för boställsräntan utbetalas i förevarande fall $\frac{1}{4}$ del af boställets i stat upptagna afkastning, med rättighet likväl för nuvarande boställsinnehafvare att varda bibehållna vid nu gällande stadganden i detta hänseende.

Såsom skäl för ett sådant stadgande är anfördt: att, sedan boställsräntan, uteslutits ur jordebok och räkenskaper, all kontroll öfver det

belopp, hvarmed samma ränta i nyssberörda fall bör utgöras, blifver omöjlig. Men är en sådan kontroll omöjlig, bör icke stadgas, att nuvarande innehafvare af lithörande boställen skola vid tjenstens afträddande erlägga boställsränta. All svårighet i afseende på kontrollen afhjelpes dermed, att i jordebokens annotationskolumn omnämnas boställsräntan och de fall, då den bör utgöras.

5) Grundskatt å de under stadgad åborätt upplåtna hemman och lägenheter utgöres oafkortadt, intill dess skatteköp egt rum, då grundskatten nedsättes till hvad som enligt den allmänna måttstocken för afskrifningen då må för öfrige egendomar kvarstå och afskrifves sedermera efter samma måttstock.

Från teoretisk synpunkt kan väl icke vara något att erinra dervid, att grundskatten å de under stadgad åborätt upplåtna kronohemman och lägenheter, som tillika utgör jordegarens enda afrad, bibehålles oförminskad till skatteförsäljningen; men skall denna grundsats följdriktigt tillämpas, måste skattläggningar å jord, som i betänkandet äro föreslagna att upphöra, när annan grundskatts afskrifning börjar, fortfarande så länge kronolägenheter under enskild disposition finnas att skattlägga samt tillika förekommas, att efter afskrifningstidens slut krononybyggen icke omföras till skatte och dymedelst befrias från grundskatt, innan de i skatt ingått. Kammarkollegium har i sitt underdåniga utlåtande den 8 Januari 1869, angående upphörande af styrelseverkens domsrätt m. m., på skäl, om hvilkas giltighet det fortfarande är öfvertygadt, föreslagit, att alla kronans hemman och lägenheter, som under stadgad åborätt innehafvas och enligt gällande författningar få till skatte lösas, finge utan löseskilling omföras till skatte, sedan innehafvarens besittningsrätt befunnits lagligen befastad; och då nu i betänkandet på goda skäl tillstyrks, att skattläggningar af jord måtte upphöra, hvaraf skulle blifva en följd, att alla ännu icke skattlagda kronoegendomar, som af enskilde under ständig besittningsrätt nu innehafvas med rätt att desamma skatteköpa, måste på innehafvarnes begäran omföras till skatte utan köpeskilling, enär beloppet deraf icke kunde bestämmas, begagna kollegierne detta tillfälle att ånyo framställa kammarkollegii berörda förslag. Mot grundskattens bibehållande å den under stadgad åborätt upplåtta kronojorden, hvilket kollegierne, äfven om en allmän skatteomföring deraf icke sker, afstyrka, få kollegierne dessutom anmärka, att i sådant fall bevillning icke rättvisligen kan äsättas denna jord efter enahanda grunder, som för fastigheter i allmänhet antagas.

Vid åboombyten å vissa kronoegendomar i Skåne, Halland och Blekinge erlägges ännu städja, hvilken, derest egendomarnes grund-

skatt får afskrifvas, torde efter afskrifningstidens början helt och hållet eftergifvas.

6) Räntor å skattefrälsehemman, eller sådana räntor, hvilka genom köp, byte eller gåfva kommit från kronan i enskild persons hand, äfvensom kronotionde, hvilken åtföljer patronrätt inom vissa församlingar eller under annan enskild eganderätt innehafves, inlösas vid afskrifningstidens början af staten, räntorna efter 1872 års taxeringsvärde och kronotionden, sedan dess värde efter medium af 1864—1873 årens medelmarkegångspris med tillagd försellönersättning af 8 öre kubikfoten för råg och korn och 6 öre kukikfoten för hafre blifvit kapitaliseradt efter fem för hundralet, med det sålunda erhållna kapitalbelopp; dock att, der vederbörande ränte- eller tiondeegare icke åtnöjes med detta lösningspris, eller värdet å skattefrälseränta icke är i 1872 års taxeringslängd upptaget, inlösningspriset bestämmes af tre gode män, af hvilka Kongl. Maj:ts befallningshafvande, å kronans vägnar, samt ränte- eller tiondeegaren utse en hvardera och domstolen i den ort, hvarest räntan eller tionden utgår, den tredje.

Der frälseränta är intecknad, bör inteckningshafvare, som icke kan erhålla sin fordran gulden af den öfverenskomna lösesumman, ega lika rätt som ränteegaren att få inlösningspriset bestämdt af tre gode män; och synas i allmänhet föreskrifterna uti Kongl. förordningen den 14 April 1866, om annan fast egendoms afstående för allmänt behof, böra, utom i afseende på gode mäns antal, uti tillämpliga delar tjena till efterrättelse vid expropriation af ifrågavarande frälseräntor. Särskildt stadgande torde erfordras angående dispositionen af lösesummorna för skattefrälseräntor af fideikommissnatur.

På lika sätt som frälseräntor torde böra exproprieras dels den kronotionde, hvilken åtföljer patronrätt inom vissa församlingar eller under annan enskild egande rätt innehafves, dels ock den rätt till arbete af vissa hemman, som ännu tillkommer egaren af skatteförsälda kungsgården Böringe kloster i Malmöhus län på grund af ett före skatteförsäljningen upprättadt, i afskrift härhos bifogadt arbetskontrakt. Vid expropriation af denna senare rättighet måste gode männen äfven uppskatta årliga arbetet till ett visst penningebelopp, att tilläggas hemmanens räntor och tillsammans med dessa afskrifvas. Dylik arbetskyldighet eger måhända äfven rum vid skatteförsälda kungsgården Lindholmen i näranda län.

7) Räkter, som äro af frälseskattens natur eller äro med dessa jemförliga, blifva, för så vidt de äro i jordebok och räknenskaper upptagna, derifrån uteslutna, utan rubbning i öfrigt af skyldigheten att desamma utgöra.

Af föreskrifterna i kammarkollegii kungörelse den 28 Januari 1870, om ny jordeboks upprättande, följer, att frälseskattens räntor, som icke till kronan utgöras, böra från jordeboken uteslutas; hvarföre ytterligare stadgande derom är öfverflödigt; men de med dessa jemförliga räntor, som i betänkandet åsyftas, måste i jordeboken kvarstå, enär de eljest borde intecknas i de egendomar, af hvilka de utgöras, för att icke gå för räntegarne förlorade.

8) Hvad nu i Kongl. förordningen den 10 April 1810 är stadgadt derom, att frälserräntor skola anses och behandlas såsom fast egendom, upphäfves, likasom ej mindre Kongl. kungörelsen den 17 Maj 1861, angående försäljning till skatte af vissa Danviks hospital tillhöriga hemman, än ock Kongl. kungörelsen den 11 September 1863, angående försäljning till skatte af de Halländska kyrkohemmanen; dock må egare af frälserränta fortfarande under tio år, räknade från afskrifningstidens början, åtnjuta den förmånsrätt till räntans utbekommande, som nu är honom tillerkänd, och derefter genom inteckning, som i laga ordning förnyas, försäkra sig om tillgodonjutande af en lika förmånsrätt.

De här föreslagna stadganden äro icke af grundskattens afskrifning betingade och torde ej heller vara erforderliga, så länge det vid försäljning af skatteegendom icke är säljaren förment att förbehålla sig en viss årlig afgift deraf, hvilken afgift, om den intecknas och inteckningen behörigen förnyas, kan komma att i långliga tider betunga egendomen. Att frälserränta, hvari inteckning kan vara meddelad, skall sjelf intecknas, läser väl icke kunna föreskrivas.

9) Egare af hemman eller lägenhet, hvars grundskatt får afskrivas, medgifves att när som helst under afskrifningstiden friköpa sig från skyldigheten att utgöra grundskatt medelst inbetalning till statsverket af ett belopp, motsvarande det, efter en räntefot af fem för hundra, uträknade kapitalvärdet å den vid friköpandet ännu icke afskrifna del af grundskatten.

Då antagligen få fastighetsegare skulle komma att begagna sig af rättigheten att med det föreslagna beloppet aflösa grundskatt, som vid afskrifningstidens slut upphörde, torde sistnämnda stadgande icke vara behöfligt. Det skulle välja myndigheterna icke litet besvär, i fall aflösningsrätten mera allmänt begagnades, och dessutom, såsom kammarkollegium och statskontoret i sitt förberörda utlåtande erinrat, leda

till stor oreda i jordeboken, om rättigheten begagnades af egare till bruksningsdelar af hemman och lägenheter.

10) Presternas utlagor varda vid afskrifningstidens början helt och hållet eftergifna samt ur jordebok och räkenskaper uteslagna.

De här afsedda utlagor äro af två slag: *a)* sådana, som utgöras för prestgårdarne, och hvartill höra boskapspenningarne, hvilka numera äro i jordeboken med prestgården och taxen sammanslagna, samt den prestgårdarne i Skåne påförda altarhafre med formarskpenningar, och *b)* de af prestkallet utgående, eller gården och taxen, jemte prestkallspenningarne i Skåne, kungsskatten i Halland och Blekinge, silfverskatten på Gotland och kontributionen i Bohus län. (Till hvilket af dessa slag det s. k. avväxte smör i Bohus län bör räknas, är ovisst.) För eftergift annorlunda än genom vanlig afskrifning af presternas under *a)* upptagna utlagor, hvilka utan svårighet kunna från de öfrige skiljas, finnes icke något skäl; och annan eftergift af dessa senare torde ej heller vara påkallad, då presterskapet genom prestgårdarnes frälsefrihet är för desamma ersatt.

11) Någon ny eller tillökad grundskatt åsättes icke efter afskrifningstidens början, med undantag för

a) rekognitionsskogar samt sådan jord, hvilken, utan uppodlings-skyldighet, till följd af redan meddeladt beslut, skall, emot erläggande af skatteköpeskilling och utgörande af grundskatt, till enskilde öfverlåtas; börande, då upplåtelse under enskild eganderätt af dylik egendom framdeles sker, köparen förpligtas att, jemte erläggande af skatteköpeskilling enligt nu gällande stadganden, friköpa sig från skyldigheten att utgöra grundskatt genom erläggande af en löseskilling, motsvarande femton gånger grundskattens belopp;

b) sådana skogsområden, som tilldelas sågverk i de norra länen i ersättning för privilegierad stockfångst.

Kollegierne, som ansett undantag i fråga om grundskattens afskrifning icke böra göras för rekognitionsskogshemman, tillstyrka i öfverensstämmelse dermed äfven afskrifning af den grundskatt, som, efter afskrifningstidens början, varder nyssnämnda under *a)* upptagna egendomar åsatt, dock med iakttagande att, sedan grundskatt blifvit för någon af dessa egendomar bestämd, derå genast afkortas så stort belopp, att återstoden kan efter antagen måttstock inom samma tid som annan grundskatt afskrifvas. På skatteköpeskillingens belopp får denna afkortning naturligtvis icke inverka.

Instämmande deruti att grundskatt efter afskrifningstidens början med förberörda undantag icke bör åsättas, anse dock kollegierne, att, så länge mantalet utgör grunden för deltagandet i vissa allmänna be-

svär, nybyggen å kronans allmänningar böra efter skattläggningsmetoderna påföras mantal, men alla kostnader för mantalets bestämmande, då sådant icke sker i sammanhang med afvittring, af nybyggesinnehafvaren bestridas.

12) Redan åsatt grundskatt, hvilken, först sedan afskrifningen börjat, efter åtnjutna frihetsår skall utgöras, eftergifves.

Med sådan grundskatt anse kollegierne böra förfaras såsom med den under afskrifningstiden åsatta.

Ett besvär, som icke omnämnes i betänkandet, men, enligt kollegiernas mening, bör i sammanhang med grundskatterna afskrifvas, är den arbetsskyldighet, hvilken ännu åligger en del hemman och lägenheter i Skåne mot afkortning å hemmanens och lägenheternas räntor, och hvarom arméförvaltningen och kammarkollegium denna dag afgifva särskildt underdånigt utlåtande. Med denna afskrifning torde så kunna tillgå, att, sedan den spanmålsafgift, som af hemmanen fordras såsom ersättning för befrielse från arbetsskyldigheten, och hvilken, likasom det penningebelopp, hvartill en del lägenheters arbetsskyldighet blifvit uppskattad, kan antagas motsvara arbetets värde, samt de dagsverken, öfriga lägenheterna böra utgöra, blifvit, för erhållande af ett visst under hela afskrifningstiden gällande värde å arbetet, förvandlade till penningar, spanmålen efter medium af 1864—1873 årens medelmarkegångspris och dagsverken efter medium af samma års markegångsvärden, egarne af hemmanen och lägenheterna, som böra under afskrifningstiden vid arbetsskyldigheten bibehållas, erhålla ersättning af statsverket efter samma grunder, som för rotehållares godtgörelse äro i betänkandet föreslagna.

B) **Beträffande rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning.**

1) Dessa besvär, utom sådana, som vid afskrifningstidens början helt och hållet eftergifvas, äfvensom de utskylder, hvilka, mot befrielse från eller lindring i roteringen, uti vissa orter utgöras, afskrifvas sam-

tidigt med och efter samma måttstock som grundskatterna å frälse- och skattehemman i allmänhet.

I stället för rotering utgöras icke allenast, såsom i betänkandet uppgifves, af Skå, Sånga, Färentuna och Hillersjö socknar, utan äfven af Ekerö, Munsö och Adelsö socknar, som jemte de förra tillhöra Färentuna härad, drängespannmål och hjälpedagsverken, hvilken utsköld bör för alla socknarne på lika sätt afskrifvas.

Derest all roteringsskyldighet afskrifves, böra äfven de tjänstbarheter, som af Garpenbergs socken, mot frihet från rotering, utgöras till Garpenbergs kopparverk, upphöra. I sadant fall och så vida dessa tjänstbarheter icke skulle kunna utan ersättning indragas, synes kollegierne det af verkets egare gjorda och af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stora Kopparbergs län i underdånig skrifvelse den 20 Januari 1873 hos Eders Kongl. Maj:t anmälda erbjudande att afstå från tjänstbarheterna mot befrielse från koppardones utgörande och några andra vilkor böra för vinmande af en snar uppgörelse utan symmerlig uppoffring å kronans sida antagas.

2) Extra roteringen och frälserusttjensten, äfvensom ej mindre de nio båtsmansrotar i Kalmar län, för hvilka presterskapet, emot eftergift af sina utlagor, erlägger vakansafgift, än ock presterskapets åliggande att vid inträffande krig utgöra krigsgärd i spannmål upphöra vid afskrifningstidens början helt och hållet.

På de af kollegierne mot den föreslagna eftergiften af prester- nas utlagor anförda skäl kunna kollegierne ej eller tillstyrka, att vakansafgifterna för här omförmälda nio båtsmansrotar annorlunda än genom successiv afskrifning upphöra. Presterskapets krigsgärd torde deremot, likasom extra roteringen och frälserusttjensten, vid afskrifningstidens början eftergifvas.

3) Prestationerna bestämmas för hvarje rusthåll eller rote i och för ifrågavarande besvärs afskrifning till följande värden:

för rusthåll vid det berustade kavalleriet	400	kronor
” ” ” ” ” ” infanteriet	320	”
” dubbelrote vid det roterade kavalleriet.	320	”
” rote vid det roterade infanteriet	150	”
” rusthåll eller rote vid båtsmanshållet	120	”

Då kollegierne anbefalts att sitt underdåniga utlåtande i detta ärende skyndsamligen afgifva, har det ej varit möjligt att i kollegierna granska de uträkningar, som för erhållande af berörda medelvärden

å rust- och rotehållarnes prestationer blifvit gjorda. Af samma skäl har ej eller någon granskning af de betänkandet åtföljande tabeller kunnat ske; och då rubbning i de grunder, som vid medelvärdernas beräkning blifvit följda, skulle leda till synnerligen tidsödande uträkningar af nya värden, hafva kollegierne trots sig kunna dessa beräkningar alldeles förbigå. Jemförde med de vakansafgifter, rust- och rotehållare på grund af kontrakter utgöra, synas de föreslagna medelvärderna icke oantagliga. Kostnaden för båtsmansrustningen i Södra Möre härad af Kalmar län torde dock vara icke obetydligt mindre, än vid öfriga båtsmanshållet; men bestämmande af ett särskildt värde å denna kostnad, hvilket i allt fall icke kunde blifva fullt tillförlitligt, är väl mindre nödigt.

4) De Göteborgs stad anslagna rotar inom Säfvedals härad indragas till statsverket.

Uti nådig proposition till Riksdagen den 19 Januari 1869, angående landtförsvarets organisation, har Kongl. Maj:t föreslagit dessa rotars indragning till staten utan någon ersättning till Göteborgs stad; hvaremot Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 11 Maj samma år väl lemnat bifall till indragningen, men ansett staden böra för samma rotar åtnjuta den ersättning, hvartill den kunde vara lagligen berättigad; hvilket kollegierne trots sig böra här nämna.

5) De rustnings- och roteringsunderstöd i räntor och tionde, som efter årlig medelmarkegång nu utbetalas, omsättas till penningar efter medium af 1864—1873 årens medelmarkegångspris och godtgöras vederbörande med oförändradt belopp.

Till de understöd vid roteringsbesväret, som staten lemnar, anse kollegierne vara att hänföra det i betänkandet ej omnämnda bidrag till soldaternas vid Södermanlands regemente aflöning, hvilket, enligt knektekontraktet, utgår af statsverket med värdet efter medelmarkegångspris å 1,200 tunnor spannmål. För likviden emellan statsverket och rotehållarne torde detta understöd böra förvandlas till penningar efter den för rustnings- och roteringsunderstöd i allmänhet uti betänkandet föreslagna grund.

6) Der rustnings- eller roteringsbesväret fullgöres genom erläggande af vakansafgift, medgifves vederbörande rust- och rotehållare att när som helst under afskrifningstiden friköpa sig från samma besvär medelst erläggande af en lösesumma, motsvarande det, efter en räntefot af fem för hundra, uträknade kapitalvärdet å den vid friköpandet ännu icke afskrifna del af vakansafgiften, rotehållarne vid soldathållet inom Westerbottens och Norrbottens län dock icke förr än de inom dessa län förlagda tvenne fältjägararkärer blifvit upplösta.

I öfverensstämmelse med hvad kollegierne yttrat i fråga om aflösning af grundskatt, afstyrka kollegierne jemväl den här föreslagna aflösningen af rust- och rotehållares vakansafgifter.

De i nåder remitterade handlingarne jemte protokollsutdrag, innefattande en ledamots särskilda mening, bifogas underdånigst och kollegierne framhärda med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormägtigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

C. J. THYSELIUS.

O. F. AF SILLÉN.

R. VON FEILITZEN.

N. A. VARENIUS.

P. VIRGIN.

CARL AUG. FEHR.

P. O. BÄCKSTRÖM.

E. DAHLQVIST.

S. BORGSTRÖM.

AUG. HAGGBLADH.

Ref.

A. E. MALMGREN.

L. W. RIBEN.

C. J. Hassell. J. M. Ahlmark.

Stockholm den 22 Februari 1875.

Afskrift af afskrift.

Vi underskrifne samtl. bønder, som till Børringe closters afvel och arbete äro underlagda, gör vitterligit, at såsom efter den Kongl. Commissionens sluth, wi uppå hosgående specification antecknade bønder, äro till Børringe closters arbete anslagna och lagda; altså hafva vi noga öfverlagt huruledes vi bäst skulle kunna gårdens egendoms nödiga arbete oss antaga och hvad vi derföre uti rëntan skulle kunna korta, och änteligen för godt funnit, att vi oss påtaga, efter ofvanbemälte specification gårdens åker och äng till helt, halft och fjerdedels arbete emellan oss att dehla och förden-skull vilja vi efter denna gjorda fördelning emot 8½ Daler s:mt afkortning i våra rëntor, för de som göra helt arbete och de andra i proportion der-efter, bem:ta arbete oss antaga, redeligen att förrätta som följer:

- 1:o) Alla de gårdar, som göra helt, halft och ¼:dels arbete skola gårdens åkerjord på följande vis mellan sig dela, att den som gör helt arbete, upptager vid pass 6½ skieppeland råg och kornjord och 6½ skieppland hafrejord, och de andre i proportion derefter som de stå i arbete up-satte före, skolandes vi sedan jorden är sålunda delter, den väl och med fullkomlig plogh, bruka, dieka, såå och inhösta, samt gjödnigen i rântan tidh uthföra och uthsprida, att det för hvar redelig man skall vara försvarligit.
- 2:do) I lika måtto vehle vi oss gårdens äng således på taga, att den som gör helt arbete antager 12 lass äng dock när åhrsväxten skulle an-tingen till eller aftaga hafva vi hööhöstningen därefter att propor-tionera; och ängen som den då sig befinner, emellan oss dela, skolandes vi sedan dät är skedt, densamma i rântan tid, rensa, slå, refsa och inhösta, som vi tänkia för hvarjom och enom att ansvara.
- 3:ti) Tröskningen vid gården villia vi efter oss emellan upprättat fördelning försvarligen förrätta.
- 4:to) Sammaledes villia wi gjerdslegårdarne och täppen åhrl. i rântan tid reparera och vidhmachthålla, således at den som gör helt arbete, an-tager sig 130 fambnars täppen, hvarefter de andra proportioneras.
- 5:to) Efter ofvan bem:ta proportion skola också uthaf en hel gårds arbete, till closteret tre fambnar ved om åhret framföras;

- 6:to) Af den gård som gör helt arbete, påtaga vi oss vidh arrendatorns påfordran om åhret utgjöra 2:ne lång och 2:ne stackota eckor, hvar efter de som göra $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ dels arbete proportioneras.
- 7:imo) I följe af samma proportion påtaga vi oss som göra helt arbete uthom höst och våhr åhrl. 2:ne drängedagsverken utgjöra.
- 8:tavo) Sammaledes vilja vi af den gårdh som gör helt arbete, påtaga os 10 trafvar vass till taaken utskiära.
- 9:no) Elliest hvad reparation, som på gården kan tarfvas och vid vårt arbete kan låta sig göra, påtaga vi oss efter proportion sammaledes at förrätta; detta är allt vi godvilligen som skyldigst hafva ingåt med underdånigst förmodan den Kongl. Commissionen detta confirmerandes varder; Datum Malmö den 7 December Anno 1688.

Uppå våra egna som våra hemmavarande medbröders vägnar underskrifva vi som fullmächtige

Knud Knudsen i Nödesjö

Pär (P. A. S.) Andersson i Håkanstorp

Anders Ifvarson i Räckarp.

Adam (A. L.) Larsson
i V. Böringe.

Jöns (J. P.) Pärson.
i Håkanstorp.

Carl Ohlson
i Lemmeströ.

Ur här förvarade handlingar rätteligen afskrifvet; betygas Malmö landskansli den 3 December 1869.

Ex officio.

P. Krok.

Utan lösen.

Rätteligen afskrifvet betygas Stockholm och Kongl. kammarkollegii andra provinskontor den 27 Februari 1875.

T. F. Wahlberg.

t. f. kamererare.

Utdrag af Protokollet, hållet vid sammanträde med Kongl. Arméförvaltningen, Kongl. Förvaltningen af Sjöärendena, Kongl. Kammarkollegium och Kongl. Statskontoret den 22 Februari 1875.

Närvarande å Kongl. Kammarkollegii stora sessionsrum:

Herr Presidenten i Kongl. Kammarkollegium, f. d. Statsrådet, Kommandören	THYSELIUS,
Herr Presidenten i Kongl. Statskontoret, Kommandören	AF SILLÉN,
Herr t. f. Chefen för Kongl. Förvaltningen af Sjöärendena, Kommandören	VON FEELITZEN,
Herr Generalkrigskommissarien och Kommandören	VARENIUS,
Herr Kommandören och Riddaren	VIRGIN,
Herr Kammarrådet och Riddaren	FEHR,
Herr Amiralitetskammarrådet och Kommandören	BÄCKSTRÖM,
Herr Krigsrådet och Riddaren	DAHLQUIST,
Herr Kammarrådet och Riddaren	BORGSTRÖM
Herr Statskommissarien och Riddaren	HÄGGBLADH,
Adjungerade Ledamöterna, Sekreteraren	MALMGREN och
Kamereraren	RIBEN.

S. D. Herr Kammarrådet Borgström föredrog de tre provinskontorens gemensamma memorial den 31 sistlidne December jemte handlingarna till Kongl. Maj:ts nådiga remiss den 23 förutgångne Oktober å dåvarande Herr Expeditionschefen A. Andersons afgifna betänkande angående sättet för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning; och beslöts underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t af det innehåll registratoret utvisar.

Från Kongl. kollegiernas underdåniga utlåtande var Herr Kammarrådet Fehr i vissa delar af skiljaktig mening och yttrade:

»Vid punkten 2. Då man öfverväger de förhållanden, som inträffa med de kronohemman, som försålde till skatte dels enligt särskilda, den 21 April och den 25 September 1629 samt den 22 Mars 1683 meddelade nådiga föreskrifter och dels på grund af de allmänna författningarne om skatteköp (Kongl. brefvet den 20 Mars 1701 och Kongl. förordningen den 19 September 1723) skall man finna, att åboen i allmänhet son efter far besutit hemmanet och hade derå tryggad besittningsrätt samt åtnjöt förmånsrätt att framför andra köpa hemmanet till skatte redan innan genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 3 Juni 1719 sådan rätt honom uttryckligen tillerkändes. Denna förmånsrätt bekräftades sedermera genom Kongl. förordningen den 19 September 1723 och Kongl. brefvet den 10 Oktober 1793. Genom skatteköpet inträdde åboen i samma rätt, som egarne af de gamla skattehemmanen, och vann fullkomlig likställighet med dem. Någon väsentlig skillnad i afseende å kronans rätt till utskylder mellan dessa hemman förefinnes nu mera icke i det allmänna rättsmedvetandet, och, om afskrifning af grundskatt beviljas, bör den tillkomma med lika skäl de sålunda till skatte köpta kronohemman, som de gamla skattehemman. Anorlunda förhåller sig med de i Herr Kammarrådet Andersons betänkande anförda egendomar, hvilka icke varit under stadgad åborätt upplåtna, då kronan afhände sig eganderätten dertill, och hvilka egendomsars grundränta han ansett icke böra blifva föremål för afskrifning, derest sådan skulle egrum, utan i stället böra aflösas.

Dessa egendomar kunna hänföras till följande kategorier:

- a) De, jemlikt Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 med flera om rekognitionsskogar utfärdade författningar, skattlagde och till skatte försålde rekognitionsskogshemman, utgörande, enligt den vid betänkandet fogade tabell N:o 1, 229,009 mantal med en ränta af 26,432 kronor 28 öre.
- b) De med tillämpning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 13 Juni 1818 skattlagde och till den högstbjudande försålde kronoskogar, utgörande, enligt tabellen N:o 2, 45 lotter med en ränta der upptagen till 2,872 kronor 50 öre.
- c) De jemlikt Kongl. brefvet den 16 Mars 1824, kungjort genom kammarkollegii cirkulärbref den 14 April samma år, skattlagde och till den högstbjudande försålde kronoskogar, bestående enligt tabellen N:o 3 af 375 lotter med ränta, 4,875 kronor 38 öre.
- d) Åtskilliga inom Södermanlands län förr befintliga jagbackar, hvilka enligt Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 23 Maj 1818 och Kongl. brefvet den 16 Juli 1823 blifvit utan förbehåll af någon skatte-

köpeskilling under skattemannarätt upplåtna åt den, som å offentlig auktion erbjöd högsta spanmålsafgift i årlig ränta, utgörande räntorne härå tillhopa 592 kronor 20 öre.

- e) Sådane öfverloppsmarker i de norra länen, hvilka, såsom icke användbara till kronoparker, blifvit till den högstbjudande under skattemannarätt försålde, utgörande, enligt tabellen N:o 4, 32 skiften med en ränta af 1,251 kronor 28 öre.
- f) Utmarken på Öland eller s. k. Alfvaret med en ränta af 1,151 kronor 5 öre.
- g) Sådana fisken, som jemlikt Kongl. brefvet den 22 Mars 1850 blifvit till den högstbjudande under skattemannarätt försålde, utgörande, enligt tabellen N:o 5, 340 stycken med en ränta af 5,834 kronor 87 öre.
- h) Sådana staten förr tillhöriga hemman och lägenheter, deribland äfven fisken, som på grund af särskilda för hvarje hemman eller lägenhet meddelade föreskrifter blifvit antingen å offentlig auktion eller för eljest öfverenskommen köpeskilling försålde med förbindelse för köparen att framgent utgöra ränta och kronotionde, uppgående, enligt tabellen n:o 6, till $20\frac{1}{2}$ mantal och 16 lägenheter med en ränta af 4,700 kronor 71 öre och kronotionde af 315 kronor 46 öre.

Hvad nu omförmälda egendomar beträffar och deribland först rekognitionsskogshemman, så finner man af den utredning, betänkandet innehåller, att de till bruken och bergverken anvisade skogar till en början innehades afgiftsfritt, men att, i den mån landets uppodling fortgick och rikedom af skog minskades samt värdet å skogseffekter i förhållande derefter stegrades, jernverken belades med ett visst årligt arrende (vederkänsla) eller rekognitionsafgift, som tid efter annan förhöjdes i enlighet med skogsprodukternas då gällande värde. Enligt Kongl. brefvet den 14 Mars 1689, då afgiften synes hafva först blifvit bestämd, utgjorde den för stångjernshamrar 2 öre och för masugnar 1 öre silfvermynt för hvarje stafrum ved eller 18 tunnor kol, som efter uppskattning antogs vara för bruksdriften erforderligt och med skogens bestånd kunde afverkas.

De vilkor, hvarunder bergverksidkaren egde begagna dessa skogar, vore att bergverksrörelsen upprätthölls och att skogarna ej anlätades utöfver verkens behof.

Väl måste medgifvas att, om dessa vilkor fullgjordes, kronan ansågs icke ega rätt att återkalla det en gång gifna understödet, derest den vid verkens anläggning privilegierade tillverkning var grundad på skogsfång från någon kronan tillhörig skog, men man torde härvid dock ej böra förbise hvarken den omständighet, att dessa skogar ej kunde af in-

nehafvaren disponeras och öfverlåtas såsom de under stadgad åborätt upplåtna kronohemman, och icke heller de förmåner Rikets Ständer vid 1809 års riksdag och sedermera medgäfvö bergverken och bruken och hvilka i afseende å nämnde skogar hufvudsakligen innefattas i Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811. Genom nyssnämnda författning föreskrefs nemligen att vid undersökningen af den areala vidd af skog, som för hvarje bruk vore behöflig, borde iakttagas, att hvad bruket tillades blefve heldre öfver än under dess behof; att för hvarje på skogen för brukets räkning anlagdt torp eller odling skulle, utom den för brukets behof anslagna skog, tilläggas hvad som erfordrades till bränsle, byggnadstimmer och stängsel; att vid hemmanens indelning skogen borde efter grad af återväxt och jordmånens bördighet *riktligen* tilltagas och hemmanet, i samma mån det hade mindre förmåner, erhålla en vidsträcktare skogstillgång eller ifrån 1200 ända till 3,000 tunnland; att, sedan den bruksegaren tillerkända skogen blifvit indelt i hemman och påförd grundränta äfvensom kronotionde, der sådan kunde ifrågakomma, hemmanen skulle skatteköpas mot erläggande af 6 års räntor, beräknade efter kronovärde, och borde i det skattebref, som kammarkollegium derom utfärdade, intagas att hemmanen alltid skulle blifva oskiljaktiga från de bruk, hvarunder de lyda; hvarjemte uti Kongl. brefvet den 26 Juni 1821 stadgades, att dessa hemman borde i jordeboken upptagas uti särskild kolumn under rekognitionsskattahemman, hvilket väl ock bevisar, att de ej voro att betrakta lika med andra skattahemman.

Vid skattläggning af åtskilliga rekognitionsskogshemman visade sig äfven, att, i anseende till de betydligt lägre skattläggningsmetoder i åtskilliga provinser, den årliga räntan, uträknad efter medium af de sista tio årens markogångspris, utgjorde mindre belopp än hvad kronan af skogarne den senare tiden åtnjutit i rekognitionsskatt och kolfrihetsbevilning. Det stadgades därför genom Kongl. brefvet den 29 Januari 1824, att räntan då borde till ett sådant belopp förhöjas, utan att likväl hemmantalet behöfde derefter rättas, hvilket senare stadgande tillkom genom Kongl. brefvet den 6 Mars 1830.

Dessa hufvudgrunder, efter hvilka förhållandet emellan staten, såsom egare, och bergverksidkaren, såsom innehafvare af rekognitionsskogen, då bestämdes, torde icke nu böra undergå någon väsentlig rubbning, helst eljest den fördel, staten på grund af sin eganderätt sig betingat, blefve till spillo gifven. Frågan är af privat-rättslig natur och måste efter mitt omdöme sålunda bedömas.

Då för vanliga kronohemman skatteköpskillingen utgör 10 års kronovärderingsräntor, uppgår den för rekognitionsskogshemman, på sätt ofvan är nämnt, endast till 6 års dylika räntor. Så erlades t. ex. för hvarje helt mantal å Svartå bruks rekognitionsskog i Nysunds socken, Örebro län, i skatteköpskillning 60 kronor, för ett mantal Bergsbo i Grangärdes socken,

Stora Kopparbergs län, 72 kronor 50 öre, för hvarje mantal under Ludvika bruk i samma län 72 kronor 50 öre, för ett mantal Skogstorp å Åbobolmsbruks och Igelbäcks masugns rekognitionsskog i Skaraborgs län 92 kronor 70 öre, för $\frac{1}{2}$ mantal Allmänningen å Riddarhytte rekognitionsskog i Westmanlands län 57 kronor 56 öre, för 1 mantal Hammartorp å Hörnefors bruks rekognitionsskog 60 kronor och för ett mantal Köse å Olofsfors bruks rekognitionsskog i Westerbottes län 57 kronor 84 öre o. s. v.

Denna obetydliga skatteköpeskilling kan ej i ringaste mån motsvara värdet af de högst betydliga skogsområden, staten öfverlåtit för bildandet af rekognitionsskogshemman, sedan jernverken numera befriats från skyldigheten att utgifva hammarskatt, tackjernstionde samt skatte- och hyttegälsjern.

En del af dessa hemman hafva icke någon kronotionde sig åsatt, emedan de vid skattläggningen saknat åker, men flertalet hafva sådan, ehuru merändels till ringa belopp. Om afskrifning medgifves för räntan och kronotionden i allmänhet, torde den äfven för tionden å nyssnämnde hemman böra ega rum, såsom afseende äldre uppodlingar inom skogsområdet, men deremot anser jag i underdånighet, att någon annan del af räntan å ett rekognitionshemman icke bör afskrifvas än den, som vid hemmanets skattläggning eller dertförinnan blifvit åsatt den uppodling eller torplägenhet, som var å skogen befintlig, innan den till hemmantal indelades och hvilken ränta i allmänhet utan någon svårighet kan från hemmanets öfriga ränta afräknas.

Beträffande de under b) här ofvan upptagna skogar; så afse de dels norra och södra lotterna af Klunckhytte rekognitionsallmänning i Hidinge socken af Örebro län, som försälldes till skatte år 1826, hvars ränta, omsatt enligt Kongl. förordningen den 23 Juli 1869, utgör 108 kronor 42 öre, dels de på Öland belägna, före försäljningen med ypperlig skog beväxta kronoparkerna Köpings-, Ramsättra-, Sörby-, Lindby- och Rälla tallar samt Strandskogen, hvilka fördelade i lotter såldes mellan åren 1821—1823 och två lotter år 1833. Rälla tall innehöll 598 tunnland 26 kappland och Strandskogen 832 tunnland 25 kappland. De å dessa lotter före försäljningen bestämda räntor upptagas i tabellen N:o 2 till 2,766 kronor 89 öre; men sedan, till följd af Kongl. brefvet den 18 Augusti 1847 rörande några lotter på Köpings tall, Kongl. brefven den 30 Oktober 1845 och den 7 Augusti 1863 angående lotterna 2—13 af Rälla tall samt Kongl. brefvet den 11 Maj 1851 i fråga om lotterna N:is 2—12 på Strandskogen, dessa undergått förmedlingsskattläggning, utgör räntan för samtliga dessa forna kronoparker på Öland, efter omsättning enligt 1863 års Kongl. förordning, endast 1,146 kronor 30 öre och kronotionden 108 kronor 20 öre, och, då härtill lägges omförmälda ränta för lägenheter i Örebro län 108 kronor 42

öre, blir tabellens slutsumma rätteligen 1,254 kronor 72 öre i ränta och dessutom 108 kronor 20 öre i kronotjonde.

De räntor, som för ofvannämnde lägenheter nu utgöras, kunna icke anses vara af någon betydighet i förhållande till det värde, skogen derå egde och marken ännu innehar.

Med lotterna under Klunckhytte rekognitionsallmänning äro till hufvudsaklig del jemförliga de under c) i tabellen n:o 3 upptagna skogar, bestående af kronoparkerna Örlösan, Hammarby, Berga, Knisslinge och Råby i Upsala län, Klosters allmänning i Södermanlands m. fl., hvilka försåldes mellan åren 1829—1868.

De under d) anmärkta i Södermanlands län befintliga jagbackar blefvo försålda mellan åren 1825—1831, äfvensom en, fördelad i 2 lotter, år 1840 och den sista eller Näsbacken år 1849. Räntorna å dessa lägenheter äro mycket varierande, såsom exempel hvarpå torde få underdånigst anföras, att för följande lägenheter utgjorde räntan nedan antecknade belopp:

Härad.	Socken.	Jagbackens namn.	Yt- inne- hållet.		Ränta span- mål hälften råg hälften korn.		Dag, då skatte- köpet egt rum.		
			Tunn- land.	Koppl.	Tunn- nor.	Koppar			
Öster Rekarne. Rönö.	Kloster.	Dahlberget.	9	30	—	1	1825	December	20
	Svärta.	Walnsta.	8	12	—	2	1826	Juli	25
	Spelviks.	Ufvesta stora.	21	15	2	14	—	Oct.	31
" "	Helgona.	Berga.	33	22	1	10	1828	Nov.	10
	Öster Rekarne. " "	Jäder.	Oxlöth.	45	13	—	16	1830	Nov.
" "	Kjula.	Kjuläns Norra lotten.	58	8 $\frac{1}{2}$	—	8	1840	Febr.	21
" "	" "	D:o södra d:o	59	3 $\frac{1}{2}$	—	8	—	—	—
Daga.	Björnlunda	Näsbacken.	11	9	—	3	1849	Juli	20

För alla ifrågavarande jagbackar, innehållande 551 tunnland 31 $\frac{3}{4}$ kapp-land, utgjorde räntan 290 kubikfot 2,92 kanner, hvilken, omsatt till penninge-ränta enligt 1869 års högstberörda nådiga förordning, utgör 592 kronor 20 öre.

Vid granskning af dessa räntebelopp kan man väl icke anse dem i allmänhet hafva blifvit för högt uppdrifna, utan det deremot vara fullt antagligt, att de snarare understigit än motsvarat hvad kronan i afkastning deraf i all framtid bort kunna påräkna.

Och gäller såväl om dessa som öfriga lägenheter af enahanda beskaffenhet, att det stora misstag, som i den statsekonomiska lagstiftningen begicks, isynnerhet under de första decennierna af detta århundrade, och som

föranledde dertill, att statens skogar, vanligen fördelade i mindre lotter, öfverlätos under enskild eganderätt, hvarigenom skada och förlust för staten uppkom, väl icke bör hafva till följd en ytterligare förlust för staten genom afskrifning af dylika räntor.

Alla de här ofvan under e) i tabellen n:o 4 förekommande öfverloppsmarker skattesåldes åren 1871 och 1874. För dem i Bjurholms socken, Westerbottens län, utgörande en areal af 6,718,425 qvadratref, deraf 4,876,375 qvadratref duglig mark, försålde enligt Kongl. brefvet den 20 Januari 1871, utgjorde skatteköpeskillingen endast 20 kronor 4 öre, men räntan 407 kronor 16 öre; för andra öfverloppsmarker i samma socken med en areal af 4,091,675 qvadratref, deraf 2,713,20 qvadratref duglig mark, försålde enligt Kongl. brefvet den 9 December 1871, utgjorde köpeskillingen 7 kronor 29 öre, men räntan 242 kronor 25 öre och för 20 särskilda öfverloppsmarker i Degerfors socken, nyssnämnda län, med en areal af 23,568,912 qvadratref, deraf 9,401,3 qvadratref duglig mark, försålde enligt Kongl. brefvet den 20 Januari 1871, utgjorde köpeskillingen 30 kronor 49 öre, men räntan dertill 571 kronor 45 öre.

Om egarne af dessa skogsmarker, som blott för tre år sedan förvärfvat sig eganderätten dertill, medgifves afskrifning af räntan, som väl måste anses motsvara den verkliga köpeskillingen, finge de åtnjuta en förmån på statens bekostnad, som de vid köpslutet icke kunnat ana.

Då utmarken på Öland, anmärkt under f) här ofvan, till såväl egandesom dispositionsrätt tillhörde kronan, ehuru hemmanen af gunst och nåd dertill åtnjöt rätt till mulbete; och enär utmarksskatten, som genom Kongl. brefven den 29 Oktober 1816 och den 12 Maj 1819 fastställdes till 874 tunnor spannemål, nu mera jemlikt Kongl. brefvet den 23 Juli 1847 blifvit nedsatt till 90 tunnor $\frac{1}{4}$ kappar spannemål eller 1,151 kronor 5 öre, torde ej vara skäl att medgifva någon ytterligare afskrifning deraf, helst utmarken till hemmansegarnes egen fördel blifvit emellan hemmanen under evärdelig ego fördelad och sådant icke enligt författningarne kunnat och icke eller lämpligen bordt ske utan bestämmande af särskild skatt åt staten för det den afstod sin eganderätt till marken, hvilken skatt, som blott åsatts odlad eller odlingsbar jord, vid betraktande af den förmån hemmanen genom eganderätten till marken vunnit, måste vara särdeles billig och utan ringaste betingande kunna utgöras.

Uti 1825 års jordebok är skattebeloppet utfördt för hvarje hemmansnummer särskildt, och ehuru det i nya jordeboken är intaget bland hemmanets öfriga ränta, måste dock uppgift å detta skattebelopp i nya jordeboken antecknas enligt föreskriften uti 15 punkten 1) af kammarkollegii kungörelse angående upprättande af nya jordeböcker den 28 Januari 1870, i följd hvaraf beloppet med lätthet kan beräknas.

Vidkommande de under g) i tabellen N:o 5 upptagna fisken, så förekommer att räntan å dessa fisken, som i allmänhet blifvit bestämd till medelbeloppet af arrendeafgifterna under de tre nästförflutna arrendeperioderna, i hög grad nedtryckt den erbjudna och antagna köpeskillingen, likasom vid omför-mälde öfverloppsmarkens försäljning egt rum.

För att åskådliggöra detta förhållande och derjemte visa huruledes köpeskillingen ofta varit ganska obetydlig och flerstädes icke stått i något afsevärdt förhållande till räntan, torde följande exempel få i underdånighet anföras:

Län.	Socken.	Fiskets namn.	Skatte-köpe-skilling.		Ränta öf-sat. till pen-ningar enl. K. f. den 23/7 1869.		Skattebrevets datum.
			Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	
Södermanlands	Nykyrka	Hakvarpet	15	—	45	—	1855, Maj 31.
Östergötlands	Motala	Motala ålfiske	25	—	40	75	1851 Okt. 21.
Calmar	Misterhult	Buseviks notvarp	—	75	5	25	1852 Mars 8.
"	"	Kersviks och Kafleholms fjärds notvarp	1	25	8	25	D:o d:o.
Christianstads	Åhus	Yngsjö åledrätter N:o 5—10	75	—	179	75	1851 Aug. 1.
"	"	D:o 56—59	6	—	209	25	1852 Febr. 9.
"	"	D:o 25—27	15	—	51	—	1853 Jan. 24.
"	"	Wää 12 åledrätter 44—55.	34	50	360	50	1855 Okt. 8.
Gefleborgs	Arbrå	Ljusne elfs laxfiske.	10	9	16	23	1851 Nov. 12.
Wester Norrland	Öfverlänäs	Holmsvarpet	1	50	30	89	1852 Aug. 5.
"	Gudmundrå	2 stakagårdar vid Svanösundet, laxfiske	1	56	13	48	" " 12.
"	Thorsåker	Harf och Holavarpet	75	—	85	61	1853 Jan. 25.
"	Grundsund	Gideåbacka nejonögonfiske	—	50	10	94	1854 April 25.
"	Liden	Brådö Kronofors	—	37	43	14	" Juli 27.
"	Njurunda	Fiske vid Å byemäns egor	—	37	15	10	" Okt. 3.
"	Timrå	Magrafs lax och sikvarp	3	06	30	89	1855 Sept. 20.
"	Nätra	Trysunda	1,253	16	1,597	38	1857 April 28.
"	Alnö	Spikarö	15	—	41	44	1861 Juni 25.
Westerbottens	Umeå	Alhällan jemte Alderudden	10	50	95	90	1852 Aug. 12.

Bland de hemman och lägenheter, som under h) här ofvan i tabellen N:o 6 afses, förekomma några, hvilkas räntor icke uppgå till högre belopp än de för egendomarne förut erlagda arrendeafgifter, t. ex. förra tullhuslägenheten å Kungsholmen Piludden och säteriet Sannagården i Lundby socken, Göteborgs och Bohus län. Den förra försåldes enligt Kongl. brefvet den 31 Oktober 1829 för 782 kronor 50 öre med en ränta af 98 kronor 25 öre och säteriet Sannagården enligt Kongl. brefvet den 26 April 1867 emot en köpeskilling af 24,250 kronor och ränta 2,185 kronor samt kronotionde 12 kronor 61 öre.

Till denna kategori hänförliga hemman och lägenheter äro, bland andra, följande, hvilkas räntor och kronotionde blifvit omsatte enligt Kongl. förordningen den 23 Juli 1869.

Län.	Härad.	Socken.	Hemmans och Lägenheter namn.	Hemmans		Lägenhet. Antal.	Datum a Kongl. Maj:ts beslut, hvarigenom beloppet af skatteköpeskillingen blifvit godkänd.			Skatteköpeskilling.		Ränta.		Kronotionde.	
				Nummer.	Montal.		Ar.	Månad.	Dag.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Östergötlands. Kronobergs	Aska.	Motala.	Bispmotala Kungsladugård	—	5	—	1835	Okt.	13	40,000	—	836	75	141	99
	Konga.	Wissefjerda.	Silandsmåla, f. d. Krigsmanshusfogdeboställe	—	1 ²	—	1861	Febr.	12	15,050	—	45	43	7	44
Calmar.	Aspelands.	Karlstorp.	Päuliströms jernbruk med tillhörande hemman	—	2 ⁵	—	1832	Dec.	8	30,150	—	362	84	59	90
„ Gefleborgs.	Slättebo.	Köping.	Skedemosse	—	1	—	1821	Sept.	10	9,750	—	159	57	19	18
	„	Walbo.	Geflestad. 2 laxfischen i Gafvelån	—	—	1	1823	Aug.	19	500	—	71	41	—	—
„	„	„	Sätra stig och Testebo sikfiske	—	—	1	„	„	„	200	—	142	62	—	—
Stora Kopparbergs.	—	Stora Tuna.	Hushagen	—	—	1	1872	Maj	24	100,000	—	202	75	—	—

Uti betänkandet, sidan 24, förekommer ock såsom hit hänförliga de räntor, hvilka komma att äsättas Ohre sockens öfverloppsmark i Stora Kopparbergs län, hvilken till en egovidd af omkring 200,000 qvadratref, enligt Kongl. brefven den 17 Oktober 1837 och den 27 November 1849, blifvit Ohre socknemän tillagd utöfver den skogsmark, som vid afvittringen inom socknen blifvit socknemännen skattefritt tilldelad med vilkor, att öfverloppsmarken skulle lika på hvarje besutenhet fördelas, samt emot skyldighet för

socknemännen att, sedan öfverloppsmarken blifvit skattlagd, samma mark emot köpeskilling, uträknad efter räntan, till sig lösa och därför ärligen erlägga ränta.

Men utom de i förenämnda betänkande särskildt omförmälda egendomar förefinnas äfven andra, som äro att räkna till samma klass. De bestå i allmänhet af sådane skogslotter, hvilka, jemlikt Kongl. brefvet den 16 Mars 1824 och kammarkollegii derpå grundade cirkulärbref den 14 April samma år, blifvit från kronoparker och allmänningar utbrutna såsom ersättning för enskilda hemmansegares derå begagnade skogsfång och mulbete. Dylik mark upplåts såsom en oskiljaktig tillhörighet till hemman mot ränta i spanmål och skulle vanligen skatteköpas för en köpeskilling, motsvarande sex års räntor. Så t. ex. förordnade Kongl. Maj:ts uti nådigt bref den 19 Mars 1836, att kronoallmänningarne Gälaveden och Trehörningen inom Åhs härad, Elfsborgs län, innehållande tillhoppa en areal af 9,172 tunnland 20 $\frac{2}{10}$ kappland, deraf 7,244 tunnland 16 $\frac{7}{10}$ kappland vore skogbärande, skulle åt hemmansegarne inom Rångedahla, Toarps, Espereds, Hvarnums och Bremhults socknar under full eganderätt emot en ränta af $\frac{1}{4}$ kappe spanmål af hvarje geometriskt tunnland skogbärande mark till delning upplåtas. Skatteläggning förrättades derå den 17 September 1861 och kammarkollegium har genom utslag den 9 November 1865 fastställt räntan till sammanräknadt 341 kubikfot 3,37 kannor spanmål, $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ korn, att ärligen utgöras. Efter omsättning enligt Kongl. förordningen den 23 Juli 1869 bestiger räntan sig till 703 kronor 78 öre.

Likaså har, i fråga om reglering af kronoparken Omberg i Östergötlands län, Kongl. Maj:ts, med afseende å den mulbetes rätt inom parken, som åtskilliga inom Lysings och Dahls härad belägna hemman från längre tid tillbaka af gunst och nåd fått begagna emot stadgad afgift, föreskrifvit, att betesmark skulle dem tilldelas i Dagsmosse, innefattande en del af parkens område, samt att den sålunda tilldelade marken borde behörigen skatteläggas. Med anledning häraf skattlades år 1858 414 tunnland 12,1 kappland duglig mark, fördelade på åtskilliga kronoskattehemman och $\frac{1}{2}$ mantal frälse Knifstorp, till viss spanmålsränta, som år 1864 af kammarkollegium fastställdes, och utgör, efter omsättning i penningar enligt högstberörda nådiga förordning, räntan 209 kronor 11 öre och kronotionen 33 kronor 15 öre.

Om det i nåder pröfvas lämpligt och med statens fördel öfverensstämmande att i allmänhet medgifva afskrifning af grundskatten, har jag trott mig böra underdånigst fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derpå, huruvida sådan afskrifning bör tillkomma omförmälda egendomar och, hvad särskildt angår rekognitionsskogshemman, i vidsträcktare mån än hvad jag ofvan vågat i underdånighet tillstyrka.

På de skäl, som blifvit anförda, och då genom räntans och tiøndens omsättning till fix penningaränta enligt 1869 års Kongl. förordning en ganska betydlig nedsättning redan skett i grundskatten, hemställer jag underdånigst. att grundskatten af meranämnde egendomar må i stället blifva föremål för aflösning enligt de grunder, som i betänkandet blifvit närmare utvecklade. Hvarvid jag icke finner något annat vara att i underdånighet erinra än att, då de fleste hemman äro klufna i mindre delar, aflösningen bör ifrågakomma samtidigt för hvarje hemmansnummers eller lägenhets grundskatt, men icke för särskilda brukningsdelar deraf, till förekommande af de flera svårigheter och invecklade förhållanden, som eljest skulle uppstå, på sätt kammarkollegium och statskontoret i underdånigt utlåtande den 12 Oktober 1867 anført.

Det bör härvid icke heller lemnas oanmärkt, att äfven före år 1809 åtskilliga hemman eller lägenheter, som icke varit under stadgad åborätt upplåtna blifvit, enligt särskilda nådiga beslut, till skatte försålda, men deras antal har antagligen icke varit betydligt, i jemförelse med dem, hvilka efter nämnde tidpunkt försålts, och det skulle leda till tidsödande undersökningar i jordeböcker och räkenskaper för utredande, hvilka dessa egendomar varit.

Uti hvad Kongl. kollegierna i det underdåniga utlåtandet under punkten 11) yttrat om afskrifning af den grundskatt, som varder rekognitions-skogshemman åsatt, sedan afskrifningen för hemmanen i allmänhet tagit sin början, kan jag för min del ej instämma, utan anser af skäl, som nyss blifvit i underdånighet anförda. sådan grundskatt böra friköpas enligt i betänkandet anförda grunder.“ Stockholm som ofvan.

In fidem

C. J. Hassell.